

UNIVERSITY OF MUMBAI

No. UG/52 of 2016-17

CIRCULAR:-

A reference is invited to the syllabi relating to the Master of Arts (M.A) degree programme **vide** this office Circular No.UG/58 of 2012-13, dated 6th August, 2012 and the Directors/Head, University Department of Marathi and the Principals of the affiliated Colleges in Arts and the Professor-cum-Director, Institute of Distance and Open Learning are hereby informed that the recommendation made by the Board of Studies in Marathi at its meeting held on 24th May, 2016 has been accepted by the Academic Council at its meeting held 24th June, 2016 **vide** item No. 4.41 and that in accordance therewith, the revised syllabus as per the Choice Based Credit System for (Sem. I & II) of M.A. degree Programme in the course of Marathi, which is available on the University's web site (www.mu.ac.in) and that the same has been brought into force with effect from the academic year 2016-17.

MUMBAI – 400 032

23rd August, 2016

To

(Dr.M.A.Khan)
REGISTRAR

The Directors/Head, University Department of Marathi and the Principals of the affiliated Colleges in Arts and the Professor-cum-Director, Institute of Distance and Open Learning.

मुंबई विद्यापीठाने शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून निवडप्रधान श्रेयांकन पद्धतीचा स्वीकार केला आहे. त्या धोरणास अनुसरून एम्. ए.- भाग १, मराठी; सत्र १ व २ साठी पुढीलप्रमाणे अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. प्रस्तुत अभ्यासक्रम हा एम्. ए. – मराठी शिकवणाऱ्या सर्व केंद्रांस शैक्षणिक वर्ष २०१६ पासून लागू राहिल.

SEMESTER – I, PAPER NO 1 (PAMAR 101)

साहित्याचे स्वरूप आणि आस्वादप्रक्रिया

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

साहित्याचे स्वरूप आणि आस्वादप्रक्रिया

घटक १: साहित्याची प्रकृती: श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१. विविध परंपरांमधील महत्त्वाच्या साहित्यव्याख्या आणि त्यांची चिकित्सा
२. साहित्यकृतीची विविध अंगे – विस्ताराने चर्चा

३. साहित्यकृतीतील अनुभवाची काही वैशिष्ट्ये- आत्मनिष्ठा, सेंद्रिय एकात्मता, भाषेची वैशिष्ट्यपूर्णता, विशिष्टता आणि सार्वत्रिकता, साहित्याचे माध्यम व साधन यातील फरक, साहित्याचा घाट

घटक २: साहित्यनिर्मितिप्रक्रिया आस्वादप्रक्रिया/ अनुभवक्रिया; श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१. साहित्यनिर्मितिप्रक्रिया – भारतीय परंपरेतील प्रतिभाशक्तीचा विचार, कल्पनाशक्तीसंदर्भातील प्लेटो, कांट, कोलरिज, फ्रॉइड, प्रभाकर पाध्ये इ. चा विचार

२. साहित्याची आस्वादप्रक्रिया –

साहित्यानुभवाचे सर्वसाधारण स्वरूप – वाचनप्रक्रिया, कालाधिष्ठित, संश्लेषण-विक्षेपण प्रक्रिया इ. साहित्यिक ज्ञानक्षमता - जोनाथन कलर

घटक ३: साहित्याचे प्रयोजन: श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१. साहित्यप्रयोजन – लौकिकतावादी भूमिका – सत्य/ ज्ञान, नीती, बांधिलकी

२. साहित्यप्रयोजन- स्वायत्ततावादी भूमिका

सौंदर्यनिर्मिती- कलेसाठी कला ही भूमिका/ आविष्कारवादी सिद्धांत, स्वायत्ततावाद व लौकिकतावाद यांचा मेळ घालू पाहणारी भूमिका

परीक्षापद्धतः

“साहित्याचे स्वरूप आणि आस्वादप्रक्रिया” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले ३ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत, चौथा प्रश्न हा प्रत्येक घटकावर आधारित ३ टिपांचा असावा, व त्यांना अंतर्गत पर्याय असावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कुळकर्णी वा. ल.; साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७५
- २) गाडगीळ गंगाधर; खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०
- ३) गाडगीळ स. रा.; काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९६२
- ४) जोग रा. श्री.; अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७
- ५) देशपांडे ग. त्र्यं.; भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, १९८०
- ६) धोंगडे रमेश; शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९८
- ७) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- ८) नेमाडे भालचंद्र; साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
- ९) पाटणकर रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- १०) पाटणकर वसंत; साहित्यशास्त्र: स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६

- ११) पाटील गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९५५ (प्र. आ.) १९७५ (तृ. आ.)
- १२) पाटील गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १३) पाध्ये प्रभाकर, सौंदर्यानुभव, इस्थेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- १४) बेडेकर दि. के.; साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४
- १५) मर्ढेकर बा. सी.; कला आणि मानव, (अनु. जोशी रा. भि.) मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३
- १६) मर्ढेकर बा. सी.; साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, (प्र. आ. १९५५), तृ. आ. १९८३
- १७) मालशे मिलिंद; आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५
- १८) रसाळ सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- १९) रायकर सीताराम व इतर (संपा); वाङ्मयीन वाद: संप्लपना व स्वरूप, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९०
- २०) रेगे पु. शि.; छांदसी, मौज प्रकाशन, १९६८

- २१) वेलेक रेने व ऑस्टीन वॉरन; साहित्यसिद्धांत, अनु. मालशे स. गं., महाराष्ट्र राज्य संस्कृती मंडळ, मुंबई. १९८२
- २२) वैद्य सरोजिनी व इतर (संपा) वाङ्मयीन महत्ता, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मयगृह मुंबई, १९९१
- २३) Daiches, David: Critical Approaches to Literature, Longmans, London, 1963, (Indian Rept)
- २४) Lodge, David (ed): 20th Century Literary Criticism: A Reader, Longmans, London and New York, 1972
- २५) Lodge, David (ed): Modern Criticism and Theory: A Reader, Longmans, America, 1991 (5th Edition)
- २६) Wellek, Rene and Warren, Austin: Theory of Literature, Jonathan Cape, London, 1961
- २७) नियतकालिकांतील संदर्भ: पाटील गंगाधर; चिह्नमीमांसा, अनुष्टुभ, जाने-फेब्रु. १९९२, लेख ४

SEMESTER – I; PAPER NO. II (PAMAR 102)

उपयोजित समीक्षा: 1

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

उपयोजित समीक्षा: भाग -१

घटक १: समीक्षेचे स्वरूप व समीक्षेची उद्दिष्टे; श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

घटक २: रूपवादी समीक्षापद्धती; श्रेयांकने १, व्याख्याने १०

घटक ३: मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धती; श्रेयांकने १, व्याख्याने १०

घटक ४: उपयोजित समीक्षा- रूपवादी समीक्षापद्धतीनुसार; श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१) कथा: गंगाधर गाडगीळ – किडलेली माणसे

गौरी देशपांडे – कावळ्या चिमणीची गोष्ट

२) कविता:

अ) दमयंती स्वयंवर

असा पक्षी लक्ष्मी बहु विहगलक्ष्मीं न मिळता

सुवर्णी जो वर्णी वद कवण वर्णी कवइता
अगाई हा बाई चपळ वरि जाईल पळूनी
धरूं जातें हातें हळुहळु तयाते न कळुनी

ऐसे वदे, मग तयास धरावया हे ते होय हंसगमना पहिलीच आहे
वाजेच ना वलय, नूपुरनाद नोहे तद्रतीस निरखोनि कसा न मोहे
हे मंदमदपद सुंदर कुंददंती चाले जसा मदधूरंधर इंद्रदंती
हंसा धरूं जवळि जाय कृशोदरी ते निष्कंपकंकणकरासि पुढें करीते
(दमयंती स्वयंवर, हंसदूत, रघुनाथ पंडित, आख्यानक कविता, संपा. गं. बा. ग्रामोपाध्ये आणि
इतर, मुंबई विश्वविद्यालय)

आ) ज्ञानेश्वर - रंगा येई वो (प्राचीन गीत मंजूषा – संपा. ना. ग. जोशी, मौज
प्रकाशन १९७३)

इ) अरुण कोलटकर – तक्ता (अरुण कोलटकरांची कविता, प्रास प्रकाशन)

ई) इंदिरा संत – ऐक जरा ना... (मृगजळ, मौज प्रकाशन)

परीक्षापद्धत:

“उपयोजित समीक्षा- भाग १” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा: एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

सत्रांत परीक्षा: एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५ -१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

१) कुलकर्णी, गो. म.; मराठी साहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५

- २) कुलकर्णी, वा. ल.; साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- ३) कुलकर्णी, गो. म.; नवसमीक्षा : काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
- ४) कोत्तापल्ले, नागनाथ; साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
- ५) गाडगीळ, गंगाधर; साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ६) जाधव, मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६
- ७) जाधव, रा. ग.; वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ८) जाधव, रा. ग.; सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२
- ९) जोशी, अशोक: मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१
- १०) धोंगडे, अश्विनी; स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन
- ११) नाईक, राजीव आणि इतर; सौंदर्यविचार, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९८३
- १२) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- १३) पाटणकर, रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४

- १४) पाटणकर, वसंत; कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५
- १५) पाटील, गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१
- १६) पाटील, गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १७) पाटील, म. सु.; आदिबंधात्मक समीक्षा, नीहारा प्रकाशन, पुणे, १९८९
- १८) भागवत, विद्युत; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
- १९) भागवत, श्री. पु. व इतर; साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
- २०) मालशे, मिलिंद, जोशी अशोक, आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
- २१) मेश्राम, केशव व इतर; वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध, प्रतिमा प्रकाशन, २००७
- २२) रसाळ, सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- २३) वरखेडे, मंगला; स्त्रियांचे कथालेखन – नवी दृष्टी, नवी शैली
- २४) वरखेडे, मंगला; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल

- २५) शहा, मृणालिनी; टिळक विद्यागौरी (संपा.) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा, २००७
- २६) शिरवाडकर, के. रं.; साहित्यवेध, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९६
- २७) साठे, मकरंद; मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री
- २८) साठे, शारदा; क्षितिजावरील शलाका
- २९) Bodkin, Maud, Archetypal Patterns in Poetry, Oxford, London, 1951
- ३०) Brooks, Cleanth; The Well Wrought Urn, Methuen, London, 1968
- ३१) Brooks, Cleanth, Warren Robert Penn; Understanding Drama, Holt, Rinehart & Winston, New York, 1961
- ३२) Daiches, David; Approaches to Literature, Prentice Hall, 1965
- ३३) Ellis, John M.; The Theory of Literary Criticism, University of California, 1974
- ३४) Frye, Northrop; Fables of Identity, Harecourt, Brace and World, 1963

- ૩૫) Glikberg, Charles; American Literary Criticism, Hendricks House, New York, 1951
- ૩૬) May, Westbrook; Twentieth Century Criticism, The Free Press, 1974
- ૩૭) Jacoby Jolan; The Psychology of C. G. Jung, Kegan Paul Trench, Trubner, London, 1942
- ૩૮) Philip, Rice and Patricia Waugh, Modern Literary Criticism
- ૩૯) Pam, Morris; Literature and Feminism
- ૪૦) Lodge, David; 20th Century Literary Criticism, Longman, London, 1990
- ૪૧) Robey, David; Modern Literary Theory, Batsford, 1986
- ૪૨) Wilfred Guerin and Others; A Handbook of critical approaches to Literature, Oxford University Press, 1992

SEMESTER – I; PAPER NO. III (PAMAR103)

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – भाग १

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास –भाग १

घटक १: निबंध वाङ्मय (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

घटक २: कविता (१८७४-१९२०); कविता (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०

घटक ३: कादंबरी (१८७४ – १९२०); कादंबरी (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०

घटक ४: चरित्र- आत्मचरित्र (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

परीक्षापद्धतः

“मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग -१” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईलः

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा: एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५ -१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

- १) काळे के. ना. व इतर (संपा.), मराठी रंगभूमी – मराठी नाटक-घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७१
- २) कुरुंदकर नरहर, धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (दु. आ.)
- ३) कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) – प्रदक्षिणा खंड २, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००४ (पुनर्मुद्रण)

- ४) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७
- ५) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग १, म. सा. प., पुणे, १९८८
- ६) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग २, म. सा. प., पुणे, १९९१
- ७) कुलकर्णी गो. म. व इतर (संपा.) – वाङ्मयेतिहास – सद्यस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५
- ८) जोग, रा. श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -१, म. सा. प., व, १९७३
- ९) जोग, रा. श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -२, म. सा. प., पुणे, १९७३
- १०) जोशी, प्र. न. – मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७८
- ११) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)
- १२) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)

- १३) देशपांडे, कुसुमावती, मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७५
- १४) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड २, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १५) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड ३, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १६) पवार, गो. मा. व इतर (संपा.) मराठी साहित्य – प्रेरणा व स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
- १७) पवार, दया आणि इतर (संपा.) डॉ. आंबेडकर गौरव ग्रंथ, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९९३
- १८) पुंडे, द. दि. (संपा.), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १९) पोतदार, द. वा., मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, ए. पी. बापट बुक सेलर्स, १९२२
- २०) बनहट्टी, श्री. ना., मराठी नाट्यकला- उद्गम आणि विकास, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
- २१) बांदिवडेकर, चंद्रकांत, मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
- २२) सरदार, गं. बा., अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, १९३७
- २३) शेवडे, इंदुमती, मराठी कथा: उद्गम आणि विकास, सोमैया पब्लि. मुंबई, १९७३

२४) प्रदक्षिणा, खंड १, कॉटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००२ (पुनर्मुद्रण)

SEMESTER – I; PAPER NO. IV (PAMAR104)

ऐतिहासिक भाषाविज्ञान व मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०
ऐतिहासिक भाषाविज्ञान व मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

- घटक १. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १
ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची मूलतत्त्वे, ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची भूमिका
ऐतिहासिकता आणि तौलनिकता, बहुभाषिक व एकभाषिक पुनर्रचन
- घटक २. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
भाषाकुल सिद्धांत
- घटक ३. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
स्वनपरिवर्तन
- घटक ४. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
अर्थपरिवर्तन

घटक ५. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

मराठी भाषेची पूर्वपीठिका, आर्यभारतीय भाषांमधील परिवर्तन, अंतर्वर्तुळ- बहिर्वर्तुळ सिद्धांत

घटक ६. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

कालिक भेद

परीक्षापद्धत:

“ऐतिहासिक भाषाविज्ञान व मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत

परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी घटकांवर आधारलेले १५ -१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कालेलकर, ना. गो., ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९०
- २) ग्रामोपाध्ये, गं. ब., भाषाविचार आणि मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७९, (दु. आ.)
- ३) तुळपुळे, शं. गो., यादवकालीन मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७३
- ४) दाते, य. रा., महाराष्ट्र शब्दकोश – प्रस्तावना खंड, महाराष्ट्र कोश मंडळ लि. पुणे, १९३२
- ५) पुंडे, द. दि., सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २००५ (दु. आ.)
- ६) मालशे, सं. गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञान-ऐतिहासिक व वर्णनात्मक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५
- ७) मालशे, सं. गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञानपरिचय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५
- ८) Keiler, Allan R- A Reader in Historical and Comparative Linguistics, (ed.) Halt Rinehart and Winston, New York, 1972

8) Lehman, W. P., *Historical Linguistics – An Introduction*, Holt Rinehart and Winston, New York, 1973

SEMESTER – II, PAPER NO. 5 (PAMAR105)

साहित्याची भाषा आणि मूल्यविचार

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०
साहित्याची भाषा आणि मूल्यविचार

घटक १: साहित्याची भाषा; व्याख्याने २०, श्रेयांकने २

अ) साहित्यभाषेविषयीचे काही दृष्टिकोण: वक्रोक्ती, रूपवादी (रशियन व अँग्लोअमेरिकन),
संरचनावादी विचार, रोमान याकुबसन, मानसशास्त्रीय समीक्षेचा भाषाविचार

आ) साहित्यभाषेचे विशेष व शैली विचार:

रूपक, प्रतिमा, प्रतीक, मिथ, समांतरता

शैलीविचार- संकल्पना, शैली – पारंपरिक व आधुनिक, शैली – तीन अंगांनी – लेखक,
वाचक व साहित्यकृती

घटक २: साहित्यातील प्रवृत्ती- वाद व साहित्याचे वर्गीकरण; व्याख्याने २०, श्रेयांकने २

अ) साहित्यातील प्रवृत्ती, साहित्यातील वाद-प्रवृत्ती या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण
रोमँटिसिझम, वास्तववाद

आ) साहित्याचे वर्गीकरण –

i) भारतीय परंपरा: श्रेणी व्यवस्था

ii) पाश्चात्य विचार: १) प्राचीन कालखंड: आदेशात्मक पद्धती- सॉक्रेटिस,
अॅरिस्टॉटल, हेगेल

२) क्रोचेची भूमिका

३) आधुनिक कालखंड: वर्णनात्मक पद्धती- इलियट, नॉर्थ्रोप
फ्राय, सुसान लॅंगर

४) संरचनावादी पद्धती: रोलां बार्थर्स, रॉबर्ट स्कोल

घटक ३: साहित्यातील मूल्यविचार; व्याख्याने २०, श्रेयांकने २

अ) साहित्यमूल्यमापनाविषयीच्या दोन व्यापक भूमिका

लौकिकतावादी भूमिका व स्वायत्ततावादी भूमिका
आ) साहित्याच्या मूल्यमापनासंबंधीचे काही प्रश्न
साहित्यकृती – चांगली की श्रेष्ठ, वस्तुनिष्ठ की ज्ञातृनिष्ठ
साहित्यकृती – सापेक्ष की शाश्वत, साहित्यमूल्ये व समीक्षादृष्टिकोण

परीक्षापद्धतः

“साहित्याची भाषा आणि मूल्यविचार” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईलः

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ)अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरु झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले ३ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत, चौथा प्रश्न हा प्रत्येक घटकावर आधारित ३ टिपांचा असावा, व त्यांना अंतर्गत पर्याय असावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कुळकर्णी वा. ल.; साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७५
- २) गाडगीळ गंगाधर; खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०
- ३) गाडगीळ स. रा.; काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९६२
- ४) जोग रा. श्री.; अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७
- ५) देशपांडे ग. त्र्यं.; भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, १९८०
- ६) धोंगडे रमेश; शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९८
- ७) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- ८) नेमाडे भालचंद्र; साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
- ९) पाटणकर रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४

- १०) पाटणकर वसंत; साहित्यशास्त्र: स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६
- ११) पाटील गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९५५ (प्र. आ.) १९७५ (तृ. आ.)
- १२) पाटील गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १३) पाध्ये प्रभाकर, सौंदर्यानुभव, इस्थेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- १४) वेडेकर दि. के.; साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४
- १५) मर्ढेकर बा. सी.; कला आणि मानव, (अनु. जोशी रा. भि.) मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३
- १६) मर्ढेकर बा. सी.; साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, (प्र. आ. १९५५), तृ. आ. १९८३
- १७) मालशे मिलिंद; आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५
- १८) रसाळ सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- १९) रायकर सीताराम व इतर (संपा); वाङ्मयीन वाद: संप्लपना व स्वरूप, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९०
- २०) रेगे पु. शि.; छांदसी, मौज प्रकाशन, १९६८

- २१) वेलेक रेने व ऑस्टीन वॉरन; साहित्यसिद्धांत, अनु. मालशे स. गं., महाराष्ट्र राज्य संस्कृती मंडळ, मुंबई. १९८२
- २२) वैद्य सरोजिनी व इतर (संपा) वाङ्मयीन महत्ता, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मय गृहमुंबई, १९९१
- २३) Daiches, David: Critical Approaches to Literature, Longmans, London, 1963, (Indian Reprint)
- २४) Lodge, David (ed): 20th Century Literary Criticism: A Reader, Longmans, London and New York, 1972
- २५) Lodge, David (ed): Modern Criticism and Theory: A Reader, Longmans, America, 1991 (5th Edition)
- २६) Wellek, Rene and Warren, Austin: Theory of Literature, Jonathan Cape, London, 1961
- २७) नियतकालिकांतील संदर्भ: पाटील गंगाधर; चिह्नमीमांसा, अतुष्टुभू, जाने-फेब्रु. १९९२, लेख ४

SEMESTER – II, PAPER NO. 6 (PAMAR106)

उपयोजित समीक्षा - भाग -२

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

घटक १: आदिबंधात्मल समीक्षापद्धती; व्याख्याने २०, श्रेयांकन २

घटक २: समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धती; व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

घटक ३: मार्क्सवादी समीक्षापद्धती; व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

घटक ४: उपयोजित साहित्यकृती – समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धतीनुसार; व्याख्याने २०, श्रेयांकन २

१. कथा

अ) सदानंद देशमुख- लचांड (कथासंग्रह-लचांड)

आ) जयंत पवार- फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर (कथासंग्रह- फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर)

२. नाटक: चौक, लेखक मकरंद साठे

परीक्षापद्धतः

“उपयोजित समीक्षा - भाग -२” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा: एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न, पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

१) कुलकर्णी, गो. म.; मराठी साहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५

- २) कुलकर्णी, वा. ल.; साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- ३) कुलकर्णी, गो. म.; नवसमीक्षा : काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
- ४) कोत्तापल्ले, नागनाथ; साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
- ५) गाडगीळ, गंगाधर; साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ६) जाधव, मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६
- ७) जाधव, रा. ग.; वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ८) जाधव, रा. ग.; सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२
- ९) जोशी, अशोक; मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१
- १०) धोंगडे, अश्विनी; स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन
- ११) नाईक, राजीव आणि इतर; सौंदर्यविचार, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९८३
- १२) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- १३) पाटणकर, रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४

- १४) पाटणकर, वसंत; कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५
- १५) पाटील, गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१
- १६) पाटील, गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १७) पाटील, म. सु.; आदिबंधात्मक समीक्षा, नीहारा प्रकाशन, पुणे, १९८९
- १८) भागवत, विद्युत; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
- १९) भागवत, श्री. पु. व इतर; साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
- २०) मालशे, मिलिंद, जोशी अशोक, आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
- २१) मेश्राम, केशव व इतर; वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध, प्रतिमा प्रकाशन, २००७
- २२) रसाळ, सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- २३) वरखेडे, मंगला; स्त्रियांचे कथालेखन – नवी दृष्टी, नवी शैली
- २४) वरखेडे, मंगला; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल

- २५) शहा, मृणालिनी; टिळक विद्यागौरी (संपा.) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा, २००७
- २६) शिरवाडकर, के. रं.; साहित्यवेध, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९६
- २७) साठे, मकरंद; मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री
- २८) साठे, शारदा; क्षितिजावरील शलाका
- २९) Bodkin, Maud, Archetypal Patterns in Poetry, Oxford, London, 1951
- ३०) Brooks, Cleanth; The Well Wrought Urn, Methuen, London, 1968
- ३१) Brooks, Cleanth, Warren Robert Penn; Understanding Drama, Holt, Rinehart & Winston, New York, 1961
- ३२) Daiches, David; Approaches to Literature, Prentice Hall, 1965
- ३३) Ellis, John M.; The Theory of Literary Criticism, University of California, 1974
- ३४) Frye, Northrop; Fables of Identity, Harecourt, Brace and World, 1963

- ३५) Glikberg, Charles; American Literary Criticism, Hendricks House, New York, 1951
- ३६) May, Westbrook; Twentieth Century Criticism, The Free Press, 1974
- ३७) Jacoby Jolan; The Psychology of C. G. Jung, Kegan Paul Trench, Trubner, London, 1942
- ३८) Philip, Rice and Patricia Waugh, Modern Literary Criticism
- ३९) Pam, Morris; Literature and Feminism
- ४०) Lodge, David; 20th Century Literary Criticism, Longman, London, 1990
- ४१) Robey, David; Modern Literary Theory, Batsford, 1986
- ४२) Wilfred Guerin and Others; A Handbook of critical approaches to Literature, Oxford University Press, 1992

SEMESTER – II; PAPER NO. VII (PAMAR107)

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - भाग - २

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र दुसरे, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

घटक १: साहित्यसमीक्षाविचार (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

घटक २: कथा (१८७४-१९२०); कथा (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०

घटक ३: नाटक (१८७४-१९२०); नाटक (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०

घटक ४: ललितलेखन, प्रवासवर्णन (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

परीक्षापद्धत:

“मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग - २” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

१) काळे के. ना. व इतर (संपा.), मराठी रंगभूमी – मराठी नाटक-घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७१

२) कुरुंदकर नरहर, धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (दु. आ.)

- ३) कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) – प्रदक्षिणा खंड २, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००४ (पुनर्मुद्रण)
- ४) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७
- ५) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग १, म. सा. प., पुणे, १९८८
- ६) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग २, म. सा. प., पुणे, १९९१
- ७) कुलकर्णी गो. म. व इतर (संपा.) – वाङ्मयेतिहास – सद्यस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५
- ८) जोग, रा. श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -१, म. सा. प., व, १९७३
- ९) जोग, रा. श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -२, म. सा. प., पुणे, १९७३
- १०) जोशी, प्र. न. – मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७८
- ११) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)

- १२) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)
- १३) देशपांडे, कुसुमावती, मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७५
- १४) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड २, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १५) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड ३, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १६) पवार, गो. मा. व इतर (संपा.) मराठी साहित्य – प्रेरणा व स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
- १७) पवार, दया आणि इतर (संपा.) डॉ. आंबेडकर गौरव ग्रंथ, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९९३
- १८) पुंडे, द. दि. (संपा.), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १९) पोतदार, द. वा., मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, ए. पी. बापट बुक सेलर्स, १९२२
- २०) बनहट्टी, श्री. ना., मराठी नाट्यकला- उद्गम आणि विकास, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९

- २१) बांदिवडेकर, चंद्रकांत, मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
- २२) सरदार, गं. बा., अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, १९३७
- २३) शेवडे, इंद्रुमती, मराठी कथा: उद्गम आणि विकास, सोमैया पब्लि. मुंबई, १९७३
- २४) प्रदक्षिणा, खंड १, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००२ (पुनर्मुद्रण)

SEMESTER – II; PAPER NO. VIII (PAMAR108)

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, प्रमाणभाषा व बोली

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र दुसरे, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, प्रमाणभाषा व बोली

घटक १. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाची मूलतत्त्वे, सोस्यूर, ब्लूमफिल्ड व चॉम्स्की यांचे भाषास्वरूपविषयक सिद्धांत

घटक २. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

ध्वनिविचार: स्थान व प्रयत्नावर आधारित स्वनांचे वर्गीकरण, मानस्वर, उच्चार व लेखन यांतील अंतर, स्वनिक प्रतिलेखन

घटक ३. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

स्वन-स्वनिम-स्वनांतर, खंडात्मक व खंडाधिष्ठित स्वनिम, मराठीचे स्वनिम

घटक ४. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

पदविकार: रूपिका, रूपिम, रूपिकांतर, रूपस्वनिका या संकल्पनांचे प्रकारभेद, प्रक्रियांसह स्पष्टीकरण

घटक ५. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

वाक्यविचार: प्रथमोपस्थित संघटक, विश्लेषणपद्धतीचे स्वरूप, रचनांचे प्रकार, स्तर, वाक्यांचे पृथक्करण

घटक ६. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

प्रमाणभाषा व बोली: बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व, मराठीच्या बोली – वर्हाडी, अहिराणी व कोकणी या बोलींचा प्रमाणबोलीच्या तुलनेने अभ्यास

परीक्षापद्धत:

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, प्रमाणभाषा व बोली या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरील घटकांवर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न अंतर्गत पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कानडे, मु. श्री., मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धक पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४
- २) कालेलकर, ना. गो., भाषा-इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९५
- ३) काळे, कल्याण व इतर (संपा.), आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी, सामान्य आणि सामाजिक), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३ (दु. आ.)

- ४) काळे, कल्याण व इतर (संपा.). वर्णनात्मक भाषाविज्ञान – स्वरूप आणि पद्धती, गोखले एज्युकेशन सोसायटी, नाशिक, १९८२
- ५) गजेंद्रगडकर, श्री. न., भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७९ (दु. आ.)
- ६) गोविलकर लीला, वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, आरती प्रकाशन, डोंबिवली, १९९२
- ७) धोंगडे रमेश, अर्वाचीन मराठी, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९८३
- ८) प्रियोळकर, अ. का., ग्रांथिक मराठी भाषा – कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६
- ९) मालशे, मिलिंद, आधुनिक भाषाविज्ञान – सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९५
- १०) Bloomfield, Leonard, Language, G. Allen and Unwin, London, 1967
- ११) Grierson, G. A., Linguistic Survey of India, Vol. VIII, Vishessvarasanand Institute, Hoshiyarpur, 1976
- १२) Hockett, Charles F. – A Course in Modern Linguistics, Macmillan, New York, 1958